

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-25>

УДК 336

**Косова Тетяна Дмитрівна**

доктор економічних наук,  
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування,  
Державний університет «Київський авіаційний університет»  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1859-0542>

**Мех Ганна Володимирівна**

аспірант,  
Державний університет «Київський авіаційний університет»  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8835-6495>

**Орлов Максим Сергійович**

аспірант,  
Державний університет «Київський авіаційний університет»  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6468-1673>

**Tetiana Kosova, Hanna Mekh, Maksym Orlov**  
State University "Kyiv Aviation University"

## **РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ ТА СТРЕС-ТЕСТУВАННІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ**

## **THE ROLE OF FINANCIAL MONITORING IN RISK MANAGEMENT AND STRESS TESTING OF BANKING INSTITUTIONS**

**Анотація.** Актуальність роботи визначається зростанням ролі фінансового моніторингу у системі ризик-менеджменту та стрес-тестування банківських установ з огляду на посилення регуляторних вимог, глобальні фінансові ризики та геополітичну нестабільність. Метою статті визначено удосконалення інструментів фінансового моніторингу у системі ризик-менеджменту та стрес-тестування банківських установ. Доведено, що регулювання державного фінансового моніторингу здійснюється на основі формальних і неформальних правил, які є взаємодоповнюючими. Аргументовано, що Україна зробила значні кроки в напрямку інтеграції міжнародних стандартів у свою фінансову систему. Розроблено пропозиції з подальшої співпраці з міжнародними організаціями як ключового фактору вдосконалення національної системи фінансового моніторингу та забезпечення стійкості і безпеки економічної системи України на міжнародній арені. Обґрунтовано, що фінансовий моніторинг є важливим елементом боротьби з фінансовими злочинами, а також фундаментальним інструментом ризик-менеджменту банківських установ. Показано, що фінансовий моніторинг виконує аналітичну, профілактичну та діагностичну функції у процесі стрес-тестування банківських установ.

**Ключові слова:** фінансовий моніторинг, ризик-менеджмент, стрес-тестування, банківські установи, контроль, легалізація грошей, злочинні шляхи, протидія, запобігання.

**Summary.** The relevance of the work is determined by the growing role of financial monitoring in the risk management system and stress testing of banking institutions in view of increased regulatory requirements, global financial risks, and geopolitical instability. It is shown that financial monitoring is an important tool for combating money laundering, as well as a critical element in preventing financial, operational and reputational threats in the modern banking sector. The aim of the article is to improve financial monitoring tools in the risk management and stress testing system of banking institutions. It has been proven that the regulation of state financial monitoring is carried out because of formal and informal rules. Formal rules include regulatory acts, legislative initiatives, procedures and regulations that establish the procedure for monitoring financial transactions and activities of financial institutions. Assessing their effectiveness involves considering a number of factors that influence the real effect of these rules in different economic, legal and social contexts. Informal rules complement formal financial monitoring rules and contribute to their effective implementation. It is argued that despite certain difficulties related to corruption and the unification of legal norms, Ukraine has made significant steps towards integrating international standards into its financial system. Proposals have been developed for further cooperation with international

organizations as a key factor in improving the national financial monitoring system and ensuring the stability and security of Ukraine's economic system in the international arena. It is substantiated that financial monitoring is an important element of the fight against financial crimes, as well as a fundamental tool for risk management of banking institutions. Its proper implementation allows the bank to act proactively, minimize losses, comply with regulatory requirements, and maintain a positive reputation in the national and international financial environment. It is shown that financial monitoring performs analytical, preventive, and diagnostic functions in the process of stress testing of banking institutions.

**Keywords:** financial monitoring, risk management, stress testing, banking institutions, control, money laundering, criminal methods, countermeasures, prevention.

**Постановка проблеми.** Актуальність роботи визначається зростанням ролі фінансового моніторингу у системі ризик-менеджменту та стрес-тестування банківських установ з огляду на посилення регуляторних вимог, глобальні фінансові ризики та геополітичну нестабільність. Фінансовий моніторинг є важливим інструментом боротьби з відмиванням коштів, а також критичним елементом попередження фінансових, операційних і репутаційних загроз у сучасному банківському секторі. Своєчасність статті визначається тим, що сучасна банківська система функціонує в умовах зростання кіберзлочинності та шахрайства; санкційного тиску на глобальні фінансові потоки; активізації відмивання коштів через цифрові активи; зниження довіри до банківських установ через фінансові скандали. Актуальність фінансового моніторингу є відповіддю банківської системи на виклики часу та гарантія її стійкості.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Адміністративно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України є важливим інструментом для визначення її ролі, прав та обов'язків у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Статус цієї служби, як зазначають Д. Приймаченко, Є. Легеза, [1, с. 39] ґрунтується на юридичних нормах, які визначають її повноваження і відповідальність у цій сфері.

Державний фінансовий моніторинг характеризується значною кількістю об'єктів і суб'єктів (первинного і вторинного моніторингу). Адміністративно-правовий статус Національного банку України (НБУ) як суб'єкта державного фінансового моніторингу закріплений в адміністративно-правових нормах положення НБУ у сфері фінансового моніторингу визначено Ю. Козловою [2, с. 135]. Зазначений статус визначає роль НБУ у суспільних відносинах, пов'язаних із запобіганням та протидією легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення. О. Вовчак, Л. Єндоренко [3, с. 22] справедливо відзначають, що фінансовий моніторинг банківського сектору України пройшов через значні зміни, особливо з початку становлення незалеж-

ності країни та її інтеграції в міжнародну економіку. Створення ефективної системи фінансового моніторингу є важливою частиною боротьби з відмиванням доходів, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами, що впливають на стабільність національної економіки.

Погоджуємося з В. Сержановим, Я. Максименко, Ф. Абрамовим [4, с. 14], що ефективність формальних правил фінансового моніторингу є важливим аспектом, який визначає рівень успіху в боротьбі з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами. Колектив авторів у складі Н. Волоснікова, Я. Максименко, В. Сержанова, Ф. Абрамова [5, с. 13] пропонують розглядати неформальні правила певними неофіційними практиками, які не є частиною офіційного законодавства, але активно використовуються учасниками фінансових ринків, органами контролю та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення виконання формальних норм.

**Мета статті** – удосконалення інструментів фінансового моніторингу у системі ризик-менеджменту та стрес-тестування банківських установ.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Система фінансового моніторингу включає в себе різні механізми, такі як перевірка фінансових операцій, аналіз ризиків, а також обов'язкове повідомлення про підозрілі операції. Основна мета відмивання доходів полягає у приховуванні незаконного походження коштів і забезпеченні їх подальшого використання в легальній економіці. Злочинні фінансові операції представлені переведенням коштів через міжнародні кордони, створенням фіктивних компаній, використанням офшорних зон, маніпулюванням фінансовими звітами тощо.

Для запобігання відмиванню брудних грошей, з'явилися численні міжнародні угоди та національні законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з цією проблемою і представлені формальними і неформальними правилами.

Формальні правила повинні бути чіткими та зрозумілими, щоб фінансові установи та органи влади могли ефективно їх виконувати. Якщо нормативно-правові акти не мають чітких вказівок або трактуються двозначно, це може призвести до неефективного виконання. Враховуючи зміну еко-

номічних умов і розвиток нових технологій, формальні правила повинні регулярно оновлюватися відповідно до міжнародних стандартів, зокрема *FATF*, і змін у законодавстві для збереження своєї актуальності. Формальні правила мають бути адаптовані до міжнародних стандартів *FATF*, *AMLD* та інших міжнародних норм для гарантування конкурентоспроможності національної системи моніторингу та її відповідності світовим вимогам. Співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами у сфері фінансового моніторингу забезпечує доступ до кращих практик та методів боротьби з фінансовими злочинами.

Для підвищення ефективності державного фінансового моніторингу важливо передбачити: санкції, відповідальність за порушення, врегулювання процедур оскарження. Формальні правила повинні включати чітко прописані санкції за невиконання вимог фінансового моніторингу, що забезпечить дотримання норм. Водночас, важливо, щоби відповідальність за порушення була пропорційною і мотивувала фінансові установи активно виконувати свої обов'язки. Також необхідно передбачити механізм оскарження рішень, що дозволить уникнути зловживань та забезпечити прозорість системи.

Співпраця державного фінансового моніторингу має передбачати залучення фінансових установ до процесу моніторингу, навчання та підвищення кваліфікації працівників. Створення системи, яка передбачає активну співпрацю з фінансовими установами (банками, страховими компаніями, фінансовими посередниками), дозволяє оперативно отримувати інформацію і підвищує рівень контролю за підозрілими транзакціями. Навчання співробітників фінансових установ принципам боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, а також вдосконалення їх кваліфікації, сприяє дотриманню встановлених правил.

Ефективність системи державного фінансового моніторингу можна вимірювати через зниження обсягів відмивання грошей, фінансування тероризму та інших фінансових злочинів. Якщо формальні правила дають позитивні результати у цій сфері, то система моніторингу вважається ефективною. Однак їхнє застосування часто потребує додаткових інтерпретацій, практичних підходів і адаптацій до змінюваних умов. Формальні правила можуть бути довгим процесом для змін або оновлень, неформальні норми можуть бути адаптовані оперативно, що підвищує гнучкість системи в умовах швидких змін на фінансових ринках або виявлення нових схем відмивання грошей чи фінансування тероризму. У цьому випадку неформальні правила, які можуть включати неформальні практики, рекомендації або методики роботи, стають важливими для підтримки ефективності формальних правил. Наприклад,

під час проведення фінансових перевірок або аналізу транзакцій банки та інші фінансові установи можуть застосовувати додаткові внутрішні процедури або гнучкі підходи до інтерпретації критеріїв «підозрілих» операцій для забезпечення максимальної відповідності вимогам законодавства.

Перевагами використання неформальних правил є надання додаткових можливостей: швидка адаптація до нових викликів, покращення ефективності виконання формальних правил, підвищення рівня довіри і взаємодії; більш швидка реакція на нові загрози та виклики в сфері фінансового моніторингу; підвищення ефективності формальних норм через безпосереднє регулювання конкретних аспектів діяльності в межах фінансового моніторингу; покращення взаємодії між різними учасниками фінансового моніторингу, такими як банки, урядові органи, правоохоронці та міжнародні інституції.

У рамках неформальних правил інструкції або рекомендації від наглядових органів, які не є обов'язковими для виконання, але сильно впливають на практику, можуть підвищити прозорість фінансових операцій і зменшити кількість помилок або зловживань. Через існування неформальних норм або протоколів взаємодії, учасники можуть оперативніше обмінюватися інформацією для зростання рівня довіри і взаєморозуміння, а також підвищення ефективності виконання формальних правил.

О. Кузьмінська, О. Абесінова К. справедливо відзначають, що Держфінмоніторинг, як підрозділ фінансової розвідки в Україні, відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки країни через боротьбу з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та розповсюдженням зброї масового знищення [6, с. 125]. Його діяльність регулюється Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [7], що визначає повноваження органу і його місце в системі фінансового моніторингу країни.

Основні елементи адміністративно-правового статусу Держфінмоніторингу передбачають виділення адміністративної правосуб'єктності (правоздатності і дієздатності), прав і обов'язків. Правоздатність Держфінмоніторингу передбачає його здатність бути суб'єктом прав і обов'язків, право укладати угоди, ініціювати адміністративні провадження, приймати рішення, направлені на виконання покладених на нього завдань у сфері фінансового моніторингу. Дієздатність Держфінмоніторингу дозволяє йому виконувати конкретні адміністративні дії, такі як прийняття рішень, проведення перевірок, виявлення та повідомлення про підозрілі фінансові операції, що надає мож-

ливість органу ефективно взаємодіяти з іншими державними органами, фінансовими установами та міжнародними організаціями.

Права Держфінмоніторингу визначаються законом і включають можливості: здійснення моніторингу фінансових операцій, збору інформації, співпраці з іншими органами для запобігання та боротьби з відмиванням коштів, запиту інформації від фінансових установ, ініціювання адміністративних і кримінальних проваджень в разі виявлення порушень. Основними правами Держфінмоніторингу є: здійснення нагляду за фінансовими операціями на предмет їх легальності; ініціювання перевірок та розслідувань щодо підозрілих фінансових операцій; отримання інформації від банків, фінансових установ та інших організацій для перевірки відповідності їх діяльності вимогам законодавства; взаємодія з іншими органами державної влади та міжнародними установами для ефективної боротьби з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами; прийняття рішень про повідомлення правоохоронних органів щодо виявлених правопорушень.

Обов'язки Держфінмоніторингу включають виконання завдань щодо забезпечення ефективної системи фінансового моніторингу, проведення регулярних перевірок, забезпечення відповідності національного законодавства міжнародним стандартам, вжиття заходів для виявлення та зупинення нелегальних фінансових операцій, забезпечення конфіденційності інформації, що збирається під час виконання своїх обов'язків.

Основними обов'язками Держфінмоніторингу є: виявлення та протидія здійсненню фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією незаконно отриманих коштів; забезпечення виконання міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу та боротьби з фінансуванням тероризму; проведення моніторингу та аналізу фінансових операцій, що можуть мати ознаки відмивання грошей або інших незаконних дій; повідомлення правоохоронних органів про виявлені підозрілі операції; співпраця з міжнародними організаці-

ями для зміцнення боротьби з фінансовими злочинами на глобальному рівні.

Роль фінансового моніторингу у ризик-менеджменті банківських установ є ключовою, оскільки саме через системний фінансовий моніторинг банки можуть вчасно виявляти та мінімізувати ризики, пов'язані з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму, шахрайством, а також кредитними, операційними та репутаційними загрозами. Фінансовий моніторинг у банківських установах є системою заходів зі збирання, аналізу, перевірки фінансових операцій клієнтів; виявлення підозрілих транзакцій; запобігання використанню банку для відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Місце фінансового моніторингу в системі ризик-менеджменту банку представлено у табл. 1.

Основними інструментами та етапами фінансового моніторингу в банках є:

- внутрішній фінансовий моніторинг (первинний рівень), який передбачає: ідентифікацію клієнтів (*KYC – know your customer*) шляхом збору достовірної інформації про клієнта; оцінку ризик-профілю клієнта на основі визначення ступеня ризику співпраці; аналіз підозрілих операцій (за обсягом, частотою, характером); заморожування активів (у випадках підозри на незаконну діяльність); реєстрація та звітування до Державної служби фінансового моніторингу щодо ризикових або нетипових операцій;

- зовнішній моніторинг (державний рівень) здійснюється Державною службою фінансового моніторингу України на основі використання автоматизованих систем ризик-аналізу. Банки зобов'язані надавати звіти про операції, які відповідають ознакам ризику.

Фінансовий моніторинг є невіддільною складовою інтегрованої системи ризик-менеджменту банку (*Enterprise Risk Management, ERM*). Його результати враховуються при розробці внутрішньобанківських політик, встановлення ризик-апетитів, скоригованої оцінки ризику контрагентів. Вони впливають на рішення щодо відкриття рахунків, надання кредитів, співпраці.

**Таблиця 1 – Місце фінансового моніторингу в системі ризик-менеджменту банку**

| Тип ризику         | Значення фінансового моніторингу                                                                                                                                                                                                |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Операційний ризик  | Виявляє аномальні транзакції, зловживання, шахрайство з боку працівників або клієнтів                                                                                                                                           |
| Кредитний ризик    | Допомагає в оцінці благонадійності клієнта, перевірці походження доходів                                                                                                                                                        |
| Репутаційний ризик | Захищає банк від скандалів, пов'язаних із обслуговуванням фігурантів кримінальних схем                                                                                                                                          |
| Юридичний ризик    | Дає змогу банку уникнути санкцій, штрафів і відкликання ліцензії за недотримання <i>AML/CFT (Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism)</i> норм боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму |
| Системний ризик    | Попереджає участь банку в системних схемах відмивання, що загрожують всій фінансовій системі                                                                                                                                    |

Джерело: власна розробка

Вигодами проведення фінансового моніторингу для банківських установ є: зниження ризику участі у незаконних операціях; підвищення довіри з боку регуляторів, інвесторів та клієнтів; захист від штрафів, кримінального переслідування, відключення від *SWIFT*; сприяння партнерству з міжнародними банками, які вимагають належної боротьби з відмиванням грошей; підвищення ефективності корпоративного управління.

Роль фінансового моніторингу у стрес-тестуванні банківських установ полягає у забезпеченні надійної інформаційної бази для оцінки здатності банку протистояти фінансовим шокам. Це важливий елемент ризик-менеджменту, що дозволяє виявити вразливі місця у фінансовій структурі банку, зокрема в частині ліквідності, капіталу, кредитного портфеля та операційної стійкості.

Стрес-тестування – це метод оцінювання фінансової стійкості банку в умовах несприятливих або екстремальних сценаріїв: економічної кризи, девальвації, дефолту позичальників, масового відтоку депозитів тощо. В Україні цей процес регулюється НБУ, який проводить як власні перевірки банків, так і зобов'язує їх здійснювати внутрішнє тестування.

Фінансовий моніторинг інтегрується в стрес-тестування на основі таких методів:

– аналіз якості клієнтської бази (KYC / AML). Фінансовий моніторинг ідентифікує ризикових клієнтів та операції, що можуть стати джерелом раптових втрат. Це дозволяє враховувати ймовірність репутаційних чи регуляторних ризиків, що здатні вплинути на банк у кризовий період;

– виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз. Фінансовий моніторинг дає змогу виявляти нестандартні або сумнівні операції, які можуть призвести до фінансових втрат. Наприклад, великі пов'язані операції з високим ризиком стають входними параметрами для побудови стрес-сценаріїв;

– оцінка ризиків через призму реальних транзакцій. Завдяки моніторингу банк має достовірні дані про структуру доходів, витрат, потоків грошових коштів, що використовуються в моделюванні кризових сценаріїв;

– зв'язок із регуляторною звітністю. Дані, що надходять з фінмоніторингу, часто включаються до регуляторної звітності, яку використовує НБУ для проведення макрострес-тестів банківського сектора.

Приклади ролі фінансового моніторингу в типових стрес-сценаріях представлено у табл. 2.

Фінансовий моніторинг відіграє важливу роль в підвищенні достовірності стрес-тестів, оскільки: забезпечує реальні, а не лише теоретичні дані для побудови сценаріїв; дозволяє моделювати поведінку клієнтів у критичних умовах (наприклад, які клієнти схильні до виведення активів); сприяє виявленню латентних (прихованих) ризиків, які не видно в класичній фінансовій звітності; дає змогу банку своєчасно адаптувати антикризові стратегії (наприклад, змінити політику управління ліквідністю чи скоригувати кредитний портфель).

Переваги інтеграції фінансового моніторингу в систему ризик-менеджменту і стрес-тестування банківських установ представлені у табл. 3.

**Таблиця 2 – Приклади ролі фінансового моніторингу в типових стрес-сценаріях**

| Стрес-сценарій                                                 | Інформація з системи фінансового моніторингу                                                                                       | Мета                                              |
|----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| Масовий відтік коштів клієнтів                                 | Ідентифікація концентрації коштів на рахунках кількох клієнтів або ризикових секторів                                              | Оцінити ризик ліквідності                         |
| Падіння якості кредитного портфеля                             | Дані про походження доходів позичальників, зв'язки між клієнтами                                                                   | Виявити приховані пов'язані ризики                |
| Репутаційна атака (санкції, обвинувачення у відмиванні коштів) | Перевірка операцій з політично значущими особами ( <i>PEP</i> – <i>Politically exposed person</i> ), офшорами, санкційними особами | Оцінити ймовірність настання регуляторних санкцій |
| Збої в операційних процесах                                    | Аналіз аномальних внутрішніх транзакцій                                                                                            | Визначити ймовірність шахрайства або кібератак    |

Джерело: власна розробка

**Таблиця 3 – Переваги інтеграції фінансового моніторингу в систему ризик-менеджменту і стрес-тестування банківських установ**

| Напрямок             | Вигода                                                                |
|----------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Операційний контроль | Своєчасне виявлення внутрішнього шахрайства та конфлікту інтересів    |
| Кредитний аналіз     | Об'єктивна оцінка платоспроможності клієнтів на основі джерел доходу  |
| Репутаційна безпека  | Попередження обслуговування фігурантів кримінальних справ або санкцій |
| Ліквідність          | Прогнозування поведінки клієнтів у кризі на основі історії транзакцій |
| Підзвітність         | Відповідність вимогам НБУ, FATF, ЄС, МВФ                              |

Джерело: власна розробка

Фінансовий моніторинг дозволяє: виявляти клієнтів та транзакції з високим ризиком ще на етапі ідентифікації клієнтів (KYC); формувати ризик-профілі клієнтів для динамічного управління ризиком; запобігати юридичним, операційним та комплаєнс-ризикам; здійснювати попереджувальні заходи, не чекаючи на негативні наслідки. У міжнародній практиці вважається, що ефективний AML-контроль є основою системного ризик-менеджменту банку. Стрес-тестування є центральним елементом макропруденційного нагляду, яке дає змогу виявити здатність банку вижити в умовах шоків.

Фінансовий моніторинг у цьому процесі: підсилює точність моделювання сценаріїв кризи (наприклад, масовий відтік коштів клієнтів, арешт активів, санкції); виявляє приховані залежності банку від *PEP*-клієнтів, офшорних структур, моноконцентрації ресурсів; сприяє оцінці вразливості банку до репутаційних чи юридичних загроз у кризовій ситуації; дає змогу включити у тестування клієнтські ризики, засновані на реальній поведінці.

Стрес-сценарії НБУ передбачають обов'язкове врахування ризиків, пов'язаних із підозрілими транзакціями та даними фінансового моніторингу. Фінансовий моніторинг у банках є важливою функцією комплаєнсу і стратегічною частиною системи управління ризиками. Його інтеграція у процеси стрес-тестування забезпечує: достовірність сценаріїв; своєчасне реагування на ризики; виконання вимог регулятора; зниження ймовірності системних втрат.

#### Висновки.

1. Доведено, що регулювання державного фінансового моніторингу здійснюється на основі формальних і неформальних правил. Формальні правила включають в себе нормативно-правові акти, законодавчі ініціативи, процедури та регламенти, що встановлюють порядок, у якому здійснюється моніторинг фінансових операцій і діяльності фінансових установ. Оцінка їх ефективності

передбачає розгляд низки чинників, які впливають на реальну дію цих правил в умовах різних економічних, правових та соціальних контекстів. Неформальні правила доповнюють формальні правила фінансового моніторингу та сприяють їх ефективній реалізації.

2. Аргументовано, що незважаючи на певні труднощі, пов'язані з корупцією та уніфікацією правових норм, Україна зробила значні кроки в напрямку інтеграції міжнародних стандартів у свою фінансову систему. Розроблено пропозиції з подальшої співпраці з міжнародними організаціями як ключового фактору вдосконалення національної системи фінансового моніторингу та забезпечення стійкості і безпеки економічної системи України на міжнародній арені.

3. Обґрунтовано, що фінансовий моніторинг є важливим елементом боротьби з фінансовими злочинами, а також фундаментальним інструментом ризик-менеджменту банківських установ. Його належна реалізація дозволяє банку діяти на випередження, мінімізувати втрати, дотримуватися регуляторних вимог і підтримувати позитивну репутацію в національному та міжнародному фінансовому середовищі.

4. Показано, що фінансовий моніторинг виконує аналітичну, профілактичну та діагностичну функції у процесі стрес-тестування банківських установ. Завдяки йому банк може не лише перевірити свою стійкість у разі стресових подій, а й вчасно виявити джерела загроз та впровадити превентивні заходи. З точки зору регулятора, це підвищує довіру до банківської системи, а з погляду самого банку – забезпечує фінансову життєздатність і конкурентоспроможність.

Перспективами подальших досліджень обраної теми є обґрунтування заходів, спрямованих на поліпшення координації, технічної підготовки органів контролю та боротьби з корупцією для досягнення реальних результатів у протидії легалізації доходів та фінансуванню тероризму.

#### Список використаних джерел:

1. Приймаченко Д. В., Легеза Є. О. Деякі аспекти вдосконалення адміністративно-правового статусу державної служби фінансового моніторингу України. *Правова позиція*. 2022. № 3. С. 35–40. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-3.7>
2. Козлова Ю. С. Адміністративно-правовий статус Національного банку України як суб'єкта державного фінансового моніторингу: поняття, зміст та складові структурні елементи. *Правова позиція*. 2022. № 2. С. 131–136. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-2.27>
3. Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О. Інституційно-правові аспекти становлення і розвитку системи фінансового моніторингу в Україні. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 1. С. 19–24.
4. Сержанов В. В., Максименко Я. А., Абрамов Ф. В. Ефективність формальних правил фінансового моніторингу. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2022. № 3. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2022-3-2>
5. Волоснікова Н. М., Максименко Я. А., Сержанов В. В., Абрамов Ф. В. Напівформальні правила як чинник динаміки ефективності формальних правил фінансового моніторингу. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 12–17. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-12-17>
6. Кузьмінська О. Е., Абесінова О. К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 108–126. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.07.108>

7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 02.08.2025).

### References:

1. Pryimachenko D. V., Leheza Ye. O. (2022) Deiaki aspekty vdoskonalennia administratyvno-pravovoho statusu derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy [Some aspects of improving the administrative and legal status of the State Financial Monitoring Service of Ukraine]. *Pravova pozytsiia*, no. 3, pp. 35–40. (in Ukrainian)
2. Kozlova Yu. S. (2022) Administratyvno-pravovyi status Natsionalnoho banku Ukrainy yak subiekta derzhavnoho finansovoho monitorynhu: poniattia, zmist ta skladovi strukturni elementy [Administrative and legal status of the National Bank of Ukraine as a subject of state financial monitoring: concept, content and constituent structural elements]. *Pravova pozytsiia*, no. 2, pp. 131–136. (in Ukrainian)
3. Vovchak O. D., Yendorenko L. O. (2021) Instytutsiino-pravovi aspekty stanovlennia i rozvytku systemy finansovoho monitorynhu v Ukraini [Institutional and legal aspects of the formation and development of the financial monitoring system in Ukraine]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*, no.1, pp. 19–24. (in Ukrainian)
4. Serzhanov V. V., Maksymenko Ya. A., Abramov F. V. (2022) Efektyvnist formalnykh pravyl finansovoho monitorynhu [Effectiveness of formal financial monitoring rules]. *Derzhava ta rehiony. Seriya : Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 3, pp. 10–15. (in Ukrainian)
5. Volosnikova N. M., Maksymenko Ya. A., Serzhanov V. V., Abramov F. V. (2023) Napivformalni pravyla yak chynnyk dynamiky efektyvnosti formalnykh pravyl finansovoho monitorynhu [Semi-formal rules as a factor in the dynamics of the effectiveness of formal financial monitoring rules]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 12–17. (in Ukrainian)
6. Kuzminska O. E., Abesinova O. K. (2021) Udoskonalennia normatyvno-pravovoho zabezpechennia finansovoho monitorynhu v Ukraini [Improving the regulatory framework for financial monitoring in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 7, pp. 108–126. (in Ukrainian)
7. Verkhovna Rada Ukrainy (2019) Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia [On prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds from crime, the financing of terrorism and the financing of the proliferation of weapons of mass destruction]: Zakon Ukrainy no. 361-IX (December, 2019). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (data zvernennia 02.08.2025). (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 03.08.2025